

Reguleringsplan Langhaugen vgs, Årstad bydel Rapport/notat om folkehelse og levekår

Dato: 03.01.22

INNHold

1. Innledning	2
2. Bergen kommune sine mål for folkehelse og levekår	3
3. Bergen kommune sin oversikt over levekår og folkehelse	4
4. Gjennomførte og pågående prosjekter og tiltak i området	5
5. Vurdering av tiltaket opp mot kommunen sine mål for folkehelse og levekår	6
6. Oppsummering	10

1. Innledning

I forbindelse med reguleringsplanarbeid for utvidelse av Langhaugen vgs er det utarbeidet en oversikt over levekårs- og folkehelseutfordringer i Årstad bydel/Slettebakken levekårszone. Oversikten vil være en del av kunnskapsgrunnlaget i arbeidet med å jobbe fram løsninger i prosjektet som kan bidra positivt i bydelen og nærmiljøet spesielt.

Notatet oppsummerer mål og krav for folkehelse og levekår i Bergen kommune, foreliggende kunnskap og informasjon fra ulike rapporter som er utarbeidet, samt pågående arbeid og planer i området knyttet til dette temaet.

2. Bergen kommune sine mål for folkehelse og levekår

Bergen kommune har flere planer som bestemmer hvordan folkehelse og levekår skal håndteres innenfor ulike sektorer. Kommuneplanens arealdel gir krav til at det ved utarbeidelse av reguleringsplaner skal redegjøres for hvordan planen bidrar til å nå fastsatte mål for folkehelse og levekår. Folkehelseplanen (2015-2025) har fastsatt mål for bedre folkehelse i kommunen, og samfunnsplanen Bergen 2030 fremmer tiltak for målrettet innsats i strøk med levekårsutfordringer.

Figur 1. Collage fra kommuneplanens samfunnsdel, Bergen 2030.

KPA2018 § 7 om folkehelse og levekår

7.1 Folkehelseplanen og kunnskap om levekår skal legges til grunn for all planlegging. Planforslag skal redegjøre for hvordan planen vil bidra til å oppnå kommunens mål for folkehelse og levekår.

7.2 Spesielt for levekårssoner: - 10 soner med høyest indeks: Tiltak som kan ha negativ effekt på levekår bør ikke tillates - 10 soner med høyest barneutflytting: Det skal legges spesiell vekt på gode kvaliteter for barnefamilier.

Følgende retningslinjer i KPA gjelder også:

Byutviklingen skal bidra til å fremme god folkehelse, og til reduksjon av sosiale forskjeller. Tilrettelegging av felles møteplasser og aktivitetsareal er viktig for inkludering og skal prioriteres.

Mål i Folkehelseplan for Bergen kommune (2015-2025)

- gode bo- og nærmiljø
- en god og trygg oppvekst
- helsefremmende levevaner
- en aktiv, sunn og trygg aldring
- et bærekraftig miljø

Kommuneplanens samfunnsdel, Bergen 2030

Kommunen har vedtatt følgende satsingsområder som er relevant å følge opp i reguleringsplan for Langhaugen:

- Bergen skal ha målrettet innsats i strøk med levekårsutfordringer.
- Bergen skal legge til rette for sosiale møteplasser.
- Bergen kommune skal legge til rette for smart ressursbruk ved sambruk og delekultur.
- Bergen skal legge til rette for organisert og uorganisert fysisk aktivitet i alle nærområder.

3. Bergen kommune sin oversikt over levekår og folkehelse

Hvert fjerde år utarbeides en oversikt over folkehelseutfordringene i kommunen, der også konsekvenser og årsaksforhold blir vurdert. Forrige oversikt er fra 2019. I oversikten er kommunen delt inn i levekårssoner, Langhaugen vgs ligger i levekårszone 25, Slettebakken. Tidligere rapporter ang. levekår og folkehelse har lagt vekt på å se etter geografiske forskjeller, og opphopning av ulemper. Dette fordi en slik opphopning kan sees på som opphopning av risikofaktorer. Dette er tidligere målt ved å rangere levekårssonene på et utvalg av indikatorene og deretter lage en samlerangering («levetårindeks»). For rapport av 2019 er det valgt å ikke lage en slik oversikt, men heller kommentere sammenhenger, der disse synes å være tydelige.

I 2014 ble det også laget en egen rapport på helseatferd og påvirkningsfaktorer for barn og unge mellom 0-13 år.

Under følger en oversikt over forhold i området knyttet til bolig, befolkning, skole/utdanning, samt fritid, fysisk aktivitet og helse; som alle er viktige faktorer for de sosiale helseforskjellene som viser seg i de ulike levekårssonene i kommunen.

Bolig

Slettebakken er den sonen med nest høyest antall kommunale utleieboliger i kommunen med 9%. Lokalisering av disse boligene er antagelig en viktig forklaring på opphopning av levekårsutfordringene som viser seg i dette området.

Av eksisterende boliger i området, er 85% blokkbebyggelse, 12% småhus og 3% eneboligbebyggelse. Området er blant de med høyest andel aleneboende i alderen 67 år og over.

Befolkning

Det er mange barnefamilier med lavinntekt. Prosentvis barneflytting er relativt høy, med -8,8% nettoutflyttinger av barn mellom 0-5 år (innflytting minus utflytting). Omfang av flytting kan være en indikasjon på levekårene i en sone, f.eks størrelse på bolig eller bomiljø generelt, tilgang til friområder og andre nærmiljøkvaliteter.

Statistikken viser at Slettebakken er det området (sammen med Solheim nord) som har størst andel barn som bor sammen med enslig forelder. Området har 29% innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, mot gjennomsnittlig 17% totalt i kommunen.

De fleste som bor på Slettebakken, er mellom 25-39 år. Når det gjelder alderssammensetning ellers, skiller ikke området seg spesielt ut sammenlignet med øvrige levekårssoner i kommunen.

Skole/utdanning

Sonen skårer lavt på utdanning, og det er mange innvandrere med barn med dårlig norsk ved skolestart. Lavere andel elever med fravær i 8. trinn, sammenlignet med øvrige levekårssoner.

Fritid, fysisk aktivitet og helse

Slettebakken er den levekårssonen med absolutt høyest antall 8. trinnselever som aldri driver med fysisk aktivitet på fritiden (27,4% mot snitt i alle soner på 14,6%). 16,6% av barn mellom 6 og 15 år har ikke deltatt i organisert aktivitet de siste fire månedene på undersøkelsestidspunktet. Dette er noe høyere enn snittet på 10%.

5,6% av barn mellom 7 og 15 år på Slettebakken deltar i individuelt tilbud i kulturskolen. Dette er et lavt tall sammenlignet med snittet på 10%. Høyest andel er det i levekårssonen for Bergen sentrum, med 30%.

13,6% av elevene oppgir at de ikke spiser frokost hver dag, mot 10,8% i snitt i kommunen.

Slettebakken utpeker seg verken positivt eller negativt i bruk av bibliotek av barn mellom 5 og 15 år, men ligger midt på snittet sammenlignet med øvrige soner.

Området har en høy andel 8. trinns elever som bekymrer seg for noe hjemme. Et høyt antall 8. trinns elever i denne levekårssonen rapporterer om psykiske plager.

Kriminalitet er ikke høy sammenlignet med Kristianborg eller Bergen sentrum, som har høyere andel politianmeldte saker registrert.

4. Gjennomførte og pågående prosjekter og tiltak i området

Barnetråkkregistrering Fridalen skule

Bergen kommune har gjennomført barnetråkkregistrering for Fridalen skule, der 6. trinn elever har gitt tilbakemeldinger og registrert bruk av skoleveier og møteplasser/lekeplasser. Elevene har også registrert plasser som oppleves som utrygge.

Ved og rundt Langhaugen vgs kommer det frem at noen elever ved Fridalen går gjennom skoleplassen på Langhaugen på vei til skolen, og også langs den østlige fasaden til hovedbygget. Elevene har registrert Slettebakksveien som «farlig skolevei».

Grusplassen foran eksisterende gymsal er ikke registrert som et oppholds-/lekeareal, men det framkommer av referat fra oppstartsmøte at bruken av dette arealet må kartlegges på bakgrunn av plassens potensiale som attraktivt uteområde for skolen og nærmiljøet. Figur 2 viser funn fra registreringen i de nærmeste områdene rundt Langhaugen vgs.

Figur 2. Kart og bilde fra barnetråkkrapporten. Til høyre er bøkeparken ved Fridalen skule. Stjerne angir et sted elevene liker å være, grønn farge er områder hvor elevene oppholder seg hele året. Lilla er areal hvor det er ønske om forbedring. Blå linje viser skolevei og rød linje viser farlig skolevei.

Områdesatsing på Slettebakken

Bergen kommune har gjennomført områdesatsinger i flere deler av kommunen for å utjevne sosial ulikhet mellom de ulike levekårssonene i kommunen. Satsingen er et samarbeid mellom stat, kommune og lokalbefolkning hvor flere virkemidler ses i sammenheng.

I 2021 er det vedtatt at det skal gjennomføres et forprosjekt for områdesatsning på Slettebakken i perioden 2020-2024 for å identifisere oppgaver og innretning på et prosjekt i denne levekårssonen. Det blir i saken trukket fram at pågående planarbeid må ses i lys av et slikt områdeløft, blant annet områderegeringsplanen for Slettebakken som er startet opp. Områdeplan for Slettebakken skal tilrettelegge for en kompakt byutvikling med hovedfokus på idrettsformål og boliger med premisser om videreutvikling av grønne strukturer og tverrforbindelser. I denne omgang er det altså prioritert et *forprosjekt* for Slettebakken, og ikke aktiv oppstart av områdesatsing. Fra sak 157/17 i Bystyret følger denne konklusjonen:

«Slettebakken har betydelige registrerte levekårsutfordringer, spesielt knyttet til barns oppvekstvilkår. Det er også grunn til å bekymre seg over den høye andelen foreldre som har problemer med det sosiale nettverket. Området kan derfor ha behov for en større innsats innen sektorer som barnevern, sosialtjeneste, skole og utdanning (Levekårsundersøkelse 2016). På den andre siden er bydelen i hovedsak preget av et velholdt og romslig fysisk miljø med relativt lite forbedringspotensial.

[...] I perioden 2010-2015 ble det gjennomført et omfattende bomiljøprosjekt på Slettebakken og på bakgrunn av en helhetlig vurdering av situasjonen i området, vil byrådet ikke prioritere å etablere områdesatsingen i dette området på nytt nå. Byrådet vil imidlertid følge utviklingen og effekten av de endringer som vil skje i årene fremover tett. Dersom situasjonen krever det, vil det være aktuelt å gå inn med helhetlig områdesatsing på et noe senere tidspunkt.»

På Slettebakken er det tidligere gjennomført et omfattende bomiljøprosjekt som inkluderte boligoppustning og etablering av sambruks- og beboerhus, samt opprustning av felles uteoppholdsareal. Prosjektet ble avsluttet i 2015/2016.

5. Vurdering av tiltaket opp mot kommunen sine mål for folkehelse og levekår

Vurderingen av hvordan reguleringsplanen og tiltaket bør utformes for å bidra positivt til nærområdet er sammensatt. Tiltaket alene kan ikke bidra til å løse levekårsutfordringer i området, men plassering, utforming og programmering bør legge til rette for at det kan organiseres en bruk som styrker tilhørighet, trygghet og aktivitet også for de som bor i nærområdet.

Dette notatet er utarbeidet i en innledende fase hvor detaljerte valg knyttet til plassering, utforming og programmering ikke er tatt. Det er utarbeidet mulighets- og volumstudier basert på Langhaugen videregående skole sine uttalte behov, og Vestland fylkeskommune sine vurderinger knyttet til gjennomføring av prosjektet. Dette betyr at vurderinger av hvordan tiltaket skal bidra til å nå kommunen sine fastsatte mål for folkehelse og levekår i denne fasen vil være på et generelt og overordnet nivå.

Vurdering opp mot krav i KPA2018

KPA2018 § 7.1 er delvis gjort rede for i dette notatet, men vil måtte belyses nærmere som en del av utforming av selve reguleringsplanen. Ved utarbeiding av reguleringsplan er forutsetningene for å vurdere detaljer knytt til utforming og bruk i større grad til stede.

KPA2018 § 7.2 sier at tiltak som kan ha negativ effekt på levekår ikke bør tillates. Planlagt utviding av Langhaugen vgs er ikke vurdert å ha negativ effekt på leveår i området. Denne vurderingen er gjort på bakgrunn av at:

- tilbyggets funksjon og aktivitetene som skal foregå her er i seg selv ikke er vurdert til å utgjøre noen belastning for nabolaget. Fordi det ikke er planlagt utvidelse av antall parkeringsplasser er det heller ikke fare for negativ virkning på trafikksituasjonen
- eksisterende grusbane hvor tilbygget skal plasseres, er i barnetråkkregistrering for Fridalen skole *ikke* markert som et areal brukt av barna på fritiden. Når eksisterende gymsal rives, vil dette frigjøre plass til eventuelle nye, opparbeidede uteareal.
- Det vil planlegges for sambruk av arealene. Det vil også kartlegges og planlegges for funksjoner som ulike lag/organisasjoner og nærmiljøet for øvrig kan benytte utenom skoletid. Dette vil kunne utgjøre en *positiv* effekt på levekår i området.

Vurdering opp mot fastsatte mål i Folkehelseplan for Bergen kommune

Folkehelseplanen har fastsatt følgende mål for bedre helse og utjevning av levekårsforskjeller i kommunen:

- gode bo- og nærmiljø
- en god og trygg oppvekst
- helsefremmende levevaner
- en aktiv, sunn og trygg aldring
- et bærekraftig miljø

I matrisen under følger en vurdering av hvordan reguleringsplan og tiltak for Langhaugen videregående skole følger opp de tiltakene som er relevant til fastsatte mål (det er mange tiltak til hvert mål, under nevnes bare de tiltakene som er relevant for prosjektet). Mål om en aktiv, sunn og trygg aldring inngår ikke i matrisen, da tiltakene i folkehelseplanen ikke er relevant for planlagt utviding av Langhaugen vgs.

Tiltak for gode bo- og nærmiljø

Vektlegge trafiksikkerhet og trygge skoleveier og arbeide for sammenhengende grøntstrukturer og sykkelstier i lokalmiljøet.

Sikre varierte og lett tilgjengelige offentlige og private og frivillige tilbud i lokalmiljøet.

Oppfølging i reguleringsplanen

Det utarbeides en mobilitetsplan som identifiserer utfordringer knytt til mobilitet og forslag til tiltak.

Tiltaket kan tilby rom og fasiliteter som støtter opp under offentlige, private og frivillige tilbud i lokalmiljøet.

Legge til rette for sambruk av lokaler for offentlige, private og frivillige aktører/organisasjoner.

Sambruk er en uttalt ambisjon i prosjektet, dette vil kartlegges som en del av planprosessen. Utforming av bygget, ikke bare innvendig, men også med hensyn til hvordan det henvender seg til omgivelsene, vil være avgjørende for opplevelsen av tilgjengelighet. Fasader, plassering og utforming av innganger, samt uteplasser, vil ha betydning for om bygget framstår som åpent, tilgjengelig og inviterende. Åpne fasader og plasser er også et poeng i et kriminalitetsforebyggende perspektiv.

Legge til rette for god innbyggermedvirkning.

Det skal i forbindelse med planarbeidet inviteres til dialog med skoler og nærmiljø.

Bruke erfaringer fra kommunens områdesatsing i utvalgte levekårssoner.

Selv om det ikke skal startes opp områdesatsing i dette området de nærmeste årene, er det likevel aktuelt å drøfte enkelttiltak som kan bidra positivt til området.

Tiltak for god og trygg oppvekst

Oppfølging i reguleringsplanen

Styrke barnehagene og skolene sin rolle som sosialt utjevne folkehelseaktører gjennom å legge til rette for utvikling av høykvalitets barnehager og helsefremmende skoler.

Dersom Fridalen skole kan benytte gysal bidrar dette til mål om helsefremmende skoler.

Gjøre barnehager og skoler tilgjengelige for nabolagsaktiviteter.

Det er en uttalt ambisjon om sambruk i prosjektet.

Legge til rette for at alle barn og unge i Bergen får tilgang til og mulighet til deltakelse i et bredt og allsidig idretts-, kultur- og aktivitetstilbud.

Sambruk kan bidra til at beboere og barn i nabolaget kan få tilbud om aktiviteter som ikke er tilgjengelig i nærområdet i dag.

Tiltak for helsefremmende levevaner

Oppfølging i reguleringsplanen

Legge til rette for fysisk aktivitet utenom organisert idrett.

Utforming av tilbygget og utearealer i tilknytning til det, bør legge til rette for også uorganisert fysisk aktivitet.

Legge til rette for lokalt aktivitetsfremmende arbeid ved å ta i bruk frivillighet og sosiale møteplasser som aktivitetssentre, kultur- og samfunnshus, parker, turstier og lekeplasser.

Det er en uttalt ambisjon om sambruk i prosjektet. Det må kartlegges hva slags type aktiviteter det er aktuelt å legge til rette for.

Bymiljøetaten har til oppstartsmøtet påpekt at grusplassen foran eksisterende gymsal har stort potensiale som verdifullt og attraktivt uteområde for både skolen og nærmiljøet. Barnetråkkregistrering viser at elever ved Fridalen skole ikke bruker denne plassen. Når eksisterende gymsal rives, frigjøres areal til opparbeiding av uteoppholdsareal. Det er utarbeidet et eget notat hvor nedbygging av grusplass er vurdert.

Tiltak for et bærekraftig miljø

Prioritere fotgjengere, syklister og miljøvennlig kollektivtransport i planarbeid.

Oppfølging i reguleringsplanen

Reguleringsplanen vil ikke legge opp til nye parkeringsplasser. Mobilitetsplanen belyser dette temaet og foreslå tiltak for forbedring av forholdene for myke trafikanter.

Vektlegge sammenhengende grønnstrukturer og turstier.

Reguleringsplanen og tiltaket vil ta hensyn til eksisterende forbindelser i området og forsterke disse.

Vektlegge trafiksikkerhet og trygge skoleveger

Planen vil ikke legge opp til økt biltrafikk. Ved utforming og forsterking av eksisterende forbindelser vil hensynet til trygg skolevei vektlegges.

Vurdering opp mot fastsatte satsingsområder i Samfunnsplanen, Bergen 2030

I Bergen kommune sin samfunnsplan er det fastsatt fem satsingsområder med tilhørende satsingspunkt. De satsingene som er relevant for reguleringsplanen er i stor grad sammenfallende med fastsatte mål i folkehelseplanen. Punktene er derfor ikke gjennomgått og vurdert opp mot prosjektet, men det blir vist til vurderingene som er gjort i matriser ovenfor. Relevante satsinger i samfunnsplanen slår fast at Bergen kommune skal:

- ha målrettet innsats i strøk med levekårsutfordringer
- legge til rette for sosiale møteplasser
- legge til rette for smart ressursbruk ved sambruk og delekultur
- legge til rette for organisert og uorganisert fysisk aktivitet i alle nærområder

6. Oppsummering

Oppsummert er det vurdert at prosjektet vil være i tråd med og vil støtte opp under fastsatte mål om levekår og folkehelse. Vurderinger av hvordan tiltaket skal bidra til å nå kommunen sine fastsatte mål for folkehelse og levekår er i dette kunnskapsgrunnlaget på et generelt og overordnet nivå. Detaljene rundt utforming av bygg og aktuell sambruk kartlegges i samarbeid mellom Vestland fylkeskommune, Bergen kommune, Langhaugen vgs, Fridalen skole, lag og organisasjoner som driver aktiviteter i området og beboerne i nabolaget.